

SIONULU ROMANESCU

fóia besericésca, literaria si scolastica.

Vien'a,
1. Septembrie
1865.

Sionulu rom. ese de dóue ori pre luna, in I. si 15. a
lunei, cuprindendu o cóla si diumetate. Pretiulu pre
unu anu e 4 fl. v. a., pre diumetate de anu 2 fl. v. a.
Pentru tiere afara de Austri'a se mai adauge portulu
postalu.

N^o
5

Prenumerarea se face la redactiune in seminarulu
gr. c. centralu din Vien'a (Schönlaterngasse Nr. 10),
si la p. t. domni corespundinti. Tóte epistolele sunt
de a se tramite la redactiune francate. Corespundín-
tiele nepublicate se voru arde. Scrisori anonime nu
se primescu.

Anulu
I.

CUPRINSULU: Scire inbucuratória. — Detorintia pretiloru de a invetiá poporulu in beserica, si tenerimea in beserica si in scóla. — Despre „casu-
rile rezervate.“ — Sugravirea besericiloru! — Reflectari la „Viéti'a lui Isusu“ scrisa de Renan (urmare.) — Corespundintie: Lugosiu (diu'a natale a
imperatului, opu agronomicu, fondu pentru tiparirea cartiloru scolastice.) Ghierla (case parochiali si beserici protestantice facute de Romani.)
Siarosiu (causa starei nóstre scolarie de tanguitu.) — Inscientiari din provinci'a nóstra besericésca. Archidieces'a (ordinatiuni, cursu pedagogicu.)
Dièces'a Ghierlei (ordinatiuni, conferiri de parochie.) — Starea fonduriloru diècesei lugosiane. — Ochire prin lumea politica. — Varietati.

Scire inbucuratória.

Ceriulu ne-reversá diu'a multu oftata, intru carea
beseric'a catedrala ghierlana se depuna doliulu vedu-
viei sale.

Preainaltiatulu nostru imperatu se indurà preagra-
tiosu a denumí de episcopu la episcopi'a nóstra gr. c.
vacanta a Ghierlei pre preasantia sa dr. Ioanu Vanci'a,
pana aci canonicu in capitululu oradanu.

Ilustritatea sa nou-denumitululu episcopu in 22 l. tr.
sosì in pace si sanetosu in midiloculu nostru, si in diu'a
urmatória i si decurse procesulu canonicu la nuntiatu'r'a
papale, inpreunatu cu marturisirea credintici, dupa
formul'a prescrisa de Urbanu VIII. pentru gr. catolici;
eara in 28 a aceleiasi lune fù primitu in audientia
decàtra Maiestatea sa. Ilustrisimulu domnu archiereu va
mai petrece cât'va tempu intre noi, parte avendu de a
amblá in une trebi ale diècesei pastorirei sale concre-
diute, parte càci inca nu i-se detiermurì diu'a spre a
depune juramentulu omagialu in manile Maiestatei sale
imperatului. —

Cine cunósce eruditiunea, patriotismulu curatu,
rarele virtuti si celealalte insusiri eminenti ale noului
episcopu; cine in legatura cu aceste cumpanesce dinpreu-
na si indelungat'a esperientia intru gubernarea de diècese,
ce si-o castigà cá secretariu episcopescu in restempu
de patruspradiece ani; cine preste tóte aceste mai con-
sidera si acea impregiurare, cumca Ilustritatea se afla
inca abia in alu XLV. anu alu vietiei, prin urmare inca
in flórea aniloru si in virtute barbatésca: unulu cá acel'a
nu póte decátu se fericitize pre jun'a diècesa pentru
capetarea unu-i atare archipastoriu.

Fia, cá venirea Ilustritatiei sale la guberniulu celei
mai mari din diècesele nóstre intr' unu tempu, candu
dorulu de reformarea si radicarea starei nóstre beseri-
cesci e atátu de ardiendu si generalu, se fia unu omenu,
care se ne inaugureze o era nóua intru desvoltarea vietiei
nóstre besericesci!

Lucrurile de facutu intr'o diècesa de ieri de alata
ce-e-dreptu sunt multe foru numeru, greutatile nespuse,
giurstarile inca nefaroritórie: dara poterile unite ce nu
potu invinge? Earu in acésta privintia noi credemu,
cumca in orice pasiu intreprindendu de Ilustritatea sa
in caus'a propasirei nóstre, va díce totu fiulu besericiei

si alu natiunei nóstre binesemtitoriu cu strabunulu
Oratiu:

Quo nos cumque feret melior Fortuna parente,
ibimus, o socii comitesque,
— — — Teucro duce et auspice Teucro.

Nu ne remane dara alt'a, decátu cá cu totii in unire
si din anima se-i oramu noului archipastoriu ani nesto-
riani si fericiti, si in fačia afaceriloru nóstre eclesiastice
se-lu asiguramu cu poetulu, cumca

Facta ducis vivent, operosaque gloria rerum!

Detori'a pretiloru de a invetiá pre poporeni in beserica,

si tenerimea in beserica si in scola.

Detorintia pretiloru de a invetiá in beserica in
santele domineci si santele serbatori pre poporulu gri-
giei loru incredintiatu, precumu si detorintia loru de
a esplicá catechismulu tenerimei in beserica ori in scóla,
e un'a dintre detorintiele cele mai frumóse, inalte, salu-
tari si sante, cari preotii cu conscientia sincera si cu tóta
acuratiunea, sub cea mai grea respondere trebuie se
le-implinésca.

Acést'a detoria santa tuturoru pretiloru o prescrie
chiaru Isusu Christosu, salvatoriulu genului omenescu,
care insu-si cu multa sudóre, in miserie, intre nenumere-
rate necasuri si persecutiuni a invetiatu poporulu si tene-
rimea cele ce sunt de lipsa omului pentru dobendirea
fericirei celei adeverate; care a tramisu apostoli in
lume se invetie pre tóte popórele, cá se tiena cele ce a
demandatu elu (Mat. c. 28. v. 19 — 20); care a inte-
meiatu beseric'a crestina dreptu credintiósá, cá ea se
invetie pre toti fiii sei, si pre toti se-i fericésca prin
invetiatur'a cea santa, adusa din ceriu pre pamentu;
care prin santulu Paulu apostolulu impune pretiloru
oficiulu de a invetiá: „Vestesce cuventulu (lui Domne-
dieu) si stài de dinsulu in tempu bunu si in tempu reu;
mustra, ocaresce, spune cu blandétia si cu intielep-
tiune“ (II. Timot. 4, 2); si in altu locu: „Pórta grigia
de tine si de invetiatura, implinesce-le aceste staveru;
cà de vei face acestea, tîe si ascultatoriloru tei vei
castigá mantuire“ (I. Timot. 4, 16.) Acel'asi Mantuitoriu

de la toti preotii, caror'a a incredintiatu turm'a lui spre pastorire, postesce, cá in detori'a de a invetiá poporulu si tenerimea se-lu imitedie pre dinsulu („esemplu v'am datu voue, cá precumu eu am facutu asia se faceti si voi“), si imitandu-lu intru invetiarea poporului si a tenerimei, se-si implinésca astfeliu detori'a cea santa de a vesti cuventulu lui Domnedieu.

Implinirea detorintiei acestei sante, esentialminte necesarie pentru statulu besericescu si pentru celu civilu, cu rigorositate o demanda si inaltele ordinatiuni imperatesci, date pentru vestirea cuventului lui Domnedieu si pentru institutiunea cea religiósá si morale a tenerimei; o impunu cu tot'adinsulu si santele canóne a besericei nóstre gr. catolice transilvanene, anume canónele sínódeloru diecesane transilvanene tienute in anii 1821 si 1833.

Déca cercamu cu deamenuntulu, cumu se implinesce acést'a santa detorintia in Transilvani'a si in Ungari'a din partea preotiloru romanesci, aflamu, cumca o parte dintre preotii romanesci, amatori de binele comunu a besericei si a natiunei romane si cunoscatori de chiamarea sa cea inalta, respectandu legile divine si inaltele ordinatiuni imperatesco date pentre cultur'a poporului si a tenerimei si observandu canónele besericei, prelanga tóte greutatile ce-o apésa, se silesce cu tóte poterile cá se corespunda chiamarei sale, si poporului grigiei loru incredintiatu in santele domineci si santele serbatori i-vestesce cuventulu lui Domnedieu, eara tenerimea in beserica si in scóle din catechismu o invétia cele ce sunt de lipsa pentru fericirea si mantuirea omului, adica: le-esplica teneriloru simbolulu credintiei seau credeulu o martuisirea credintiei crestine; le-face cunoscute desti-nulu omului si demnitatea cea stralucita alui; le-espune pre largu, cumca omulu e fientia domnedieésca, nemoritória, cu sufletu intielegatoriu infrumsetiata, rescumpe-rata cu scumpu sangele lui Isusu Christosu, care a moritu nevinovatu pre cruce pentru rescumpararea si fericirea neamului omenescu; le-spune pre largu, cumca omulu e lasatu pre lume, cá se créda in Domnedieu, in Isusu Christosu, cá se fuga de pecatu, se faca vertutea, si se fia fericitu; le-narédia pre largu bunatatea lui Domnedieu si nenumeratele lui binefaceri; le-propune pre largu tóta viéti'a lui Isusu Christosu; le-esplica „Tata-lu nostru“ seau rogatiunea Domnului; i-invétia a intielege bine cele siepte sante taine ale santei beserici; le-esplica pre largu cele diece porunci alui Domnedieu, si cele cincii porunci a besericei; le-spune pre largu despre cele patru lucruri de pre urma: despre móрте, despre judetiulu celu de apoi, despre raiu si despre iadu; le-aréta pre largu, in ce stà amorea càtra Domnedieu, cumu si amorea deaprópelui si a inamiciloru; prin invetiature frumóse, intemeiate pre adeverulu crestinescu, le-facu poporului si tenerimei placute: sant'a beserica, scientiele, artile cele frumóse, scólele, si cu esemple vie aréta poporului si tenerimei, cà numai acei ómeni potu avé fericire adeverata, cari iubescu pre deaprópele si pre inimicii loru, si asculta de sant'a beserica, si tienu tóte câte le-demanda Domnedieu si Isusu Christosu si mam'a beserica; ear dincontra cu esemple vie le-documentédia, cà acei ómeni, cari nu tienu credinti'a cea adeverata, nu implinescu poruncile lui Domnedieu si a mamei beserici, nu respectédia sant'a beserica, nu pretiuescu artile, scientiele si scólele, sunt tic-losi, meseri si nefericiti sufletesce si trupesce, in viéti'a acést'a si in cealalta. Mai incolo cu argumente tari si la tóta ocasiunea, atátu in beserica câtu si in scola, se

nesuescu a refrange credinti'a desiérta, care o au unii dintre cei necultivati despre fatalitate, despre poterea vregitureloru, descantatureloru, pascalitureloru si a strigoiloru; cu cuventulu lui Domnedieu, cá cu o arma ascutíta cu dóue taiusiuri, in si afara de beserica, se lupta cu energia si cu eroismu laudaveru pentru vertute in-con-tr'a pecatului si a intunerecului. Apoi cu multa silintia cérca: óre poporulu si tenerimea implinescu invetiatur'a cea santa si salutaria? Óre sementi'a cea buna, care au semenatu-o in anim'a loru, fructifica cumu se cade? Astfeliu veghiédia, facu tóte cele trebuintiósse, cá si gradinariulu celu bunu si intieleptu, care nu se indestu-lesce cu aceea, cà sémena in gradina sementia buna si cà plantédia in ea arbori feliuriti de soiuri totu alese; ci adeseori cérca, óre resarit'a aceea, óre prinsu-s'au acest'i'a? si grigiesce, cá nu cum'va ince-va modu se se faca daune in gradin'a lui, si face tóte câte se postescu, cá sementi'a semenata si arborii plantati se aduca frupte frumóse si folositórie. Cine se nu se bucure, se nu tresalte in anim'a sa, vediendu o activitate atátu de con-scientiosa, atátu de folositória besericei si natiunei la o parte din preotímea romanésca? — Inse bucuri'a ni-se schimba in intristare, candu de alta parte, dorere! aflamu, cumca multi dintre preotii romanesci in Tran-silvani'a si in Ungari'a nu corespundu chiamarei sale in privinti'a detorintiei de a invetiá poporulu si tenerimea.

Dupa cumu ne-invéti'a trist'a esperientia o parte buna dintre preotii romanesci se multiamescu a adm-inistrá poporeniloru sei santele sacramente, si facu cele ceremoniali; inse poporulu si tenerimea grigiei loru in-credintiata nu o invétia cele de lipsa dupa normele pre-scrise. O parte dintre acesti preoti detorinti'a loru de a invetiá nu o implinescu, pentru cà nu au cunoscintiele acelea, cari sunt de lipsa preotiloru cá magistri si con-ducatori ai poporului; eara alta parte poporulu si tene-rimea n'o invétia, pentru cà nu voiescu a-si impliní ofi-ciulu in acést'a privintia. Déca acestor'a li-se aduce aminte neinplinirea detorintiei sale de a invetiá popo-rulu si tenerimea, se escusa in feliurite moduri si pen-tru desvinovatíre-si aducu de acele cause, cari necide-cátu nu potu se mantue de pecatulu comisu pre acei preoti, cari cu anii intregi, ba dóra in tóta viéti'a preo-tiei loru nu facu o singura invetiatura in beserica si de-feliu nu deprindu tenerimea in institutiunea religiósá si morala in beserica ori in scóla, dupa cumu demanda in-altele ordinatiuni si canónele diecesane, si dupa cumu plangandu cere natiunea romana, care are lipsa de po-poru cultu si de tenerime cultivata si deprinsa in inve-tiaturele cele religiósse si morale.

In aceste impregiurari daunóse a institutiunei cei religiósse si morali in fóрте multe locuri in vini'a cea fru-mósa si santa a Domnului I. Christosu in locu de a-se face struguri buni se facu spini, cari ranescu pana in sufletu pre cei bine-semtitori, cresce polomida, care innéca plantele cele frumose ale credintiei si moralei, si asia se latiesce necredinti'a, nemoralitatea si coruptiunea, aceste hóle periculóse, cári punu in mormentu progre-sulu si fericirea omeniloru; birturile, cari cu veninulu loru seracescu sute de mii si stingu la multi viéti'a inainte de tempu, in multe locuri se afla in o stare cu multu mai buna decâtu santele beserici si scólele, cari dau viétiá celoru ce le-pretiuescu si le-iubescu; credinti'a cea de-siérta despre strige, despre fatalitate, despre boscóne si despre descantaturi capeta potere pre dí ce mierge, si se maresce in acestu tipu domnirea intunerecului,

care produce legione de rele in poporul romanu, dupa cumu ne aréta urmarile cele intristátorie a defectului institutiunei religioase si morale, anume: dupa cumu ne aréta dântre cele multe

- a) Rusinátóri'a si infioratori'a fapta a aceluor omeni din comun'a Hesidatu, comitatulu Uniadórei, cari in 1864, candu le moriau vitele de epidemia, crediendu unei muieri vregitórie, in unu modu infioratoriu, barbaru si tiranu ucisera pe o sermana femee be-trana din acést'a comuna, despre care vregitóreá le-a fostu spusu, cà acea be-trana iea sangele de la vite si cu aceea face de le-moru vitele.
- b) Intemplarea cu poporeni din comun'a Pesceniti'a din tier'a Hatiegului, cari in anulu 1862 preocupati de aceea credintia desiérta, cà o muiere be-trana, ce se aflá in acést'a comuna, ar fi strigóia cu plecarea de la natura spre a aprinde, si cà acea be-trana ar fi caus'a la mai multe focuri in mai multe ronduri intemplete in acést'a comuna, in o di pre be-tran'a nevinovata antáiu o-au arsu in céfa cu vetrariulu incaldítu, dupa aceea cu sigilulu comunei infierbentatu o-au sigilatu in céfa, crediendu, cà prin ast'a be-tran'a-si va pierde poterea de a mai aprinde in satu.
- c) Intemplarile cele numeroase a aceluor ómeni, cari mai multu crediendu babeloru neinvetiata, decâtu mediciloru celoru buni, se curédia pre sine pre la cei neinvetiati cu mercuriu, cu cinaboru si cu alte materie veninóse si descantate, prin cari-si periclitédia viéti'a *).
- d) Intemplarile cele periculóse, ce le-causédia acei superstitiosi, cari cu morburile loru cele contagióse infectédia si pre altii, crediendu, cà mutandu-se acelea si pre altii, dinsii voru scapá de ele.
- e) In urma dupa cumu dovedescu relele cele numeroase, cari le-producu descantaturele, bosconiturele, pascaliturile, credinti'a desiérta de a nu lucrá in unele díle a septemanei, precumu si ceea de a desgropá mortii, cari tóte se afla maicuséma in acele locuri la Romani, unde preotii sunt conducatori orbi si poporul si tenerimea e lipsita de cultur'a cea religioasa si cea morala.

Decum'va totu asia de reu va mierge tréb'a cu institutiunea religioasa si morala a poporului si a tenerimei romane, dupa cumu se afla aceea asta-di la Romani in mai multe locuri in Ungari'a si in Transilvani'a; decum'va si de acumu inainte voru fi multi dintre preotii romanesci, graindu cu scriptur'a, sare imputita si conducatori orbi ai poporului necultu; de voru fi si de acumu inainte multi dintre preotii romani asemenea pastoriloru aceluor'a, cari se folosescu cu lan'a si cu laptele oiloru grigiei loru incredintiate, inse acelea nu le-pascu pre campu cu pasciune buna, nici le-apara in-contr'a lupiloru si a furiloru dupa cumu trebuie, si nu-si voru impliní detorinti'a de a predicá cuventulu lui Dom-

*) Aceste si asemeni rele derapenatórie ne-convingu denou in privinti'a duoru pareri ale nóstre. Antái'a parere e: cà institutiunea protopopiloru, reformandu-se cumu speramu in celu mai deaprópe sinodu provincialu romanescu gr. c. dinpreuna cu altele din temeiu, cu calea acést'a poterea loru necumu se se restringa, dar in cele de lipsa va trebui inca se se largésca, pentru cà astfelu dinsii se póta fi in intielesulu deplinu ochii episcopulu prin dícesca; si acést'a cu atátu mai vertosu, fiendu cà eparchiele nóstre, respandite preste dóne tieri si nóue mări, nu se potu in respectulu acést'a nicidecumu asemená cu dícesele din tierele catolice apusene, estinderea caror'a abia e càtu a unui comitatu de alu nostru. — Dupa a dóu'a parere a nóstra seminariile nóstre domestice inca trebuie reformate, si inca intre altele astfelu, càtu in ele se se propuna si din elemintele medicinei macaru cele neapérate pentru de a poté dá unu svatu bunu in primele lipse ale poporului, — apoi pedagogi'a, si inainte de tóte — scienti'a economiei. Red.

nedieu in beserica si in scóle asia precumu pretinde chiamarea unui preotu, precumu demanda inaltele ordinatiuni, si precumu poftesce interesulu beserice si a natiunei romane; si in urma, decum'va acestu reu rusinatoriu pentru statulu preotiescu si multu daunosu pentru beseric'a si natiunea romana de tempuriu nu inse va aduce medicina salutará: mare parte din poporul romanu va remané in intunerecu, necultivatu, asemenea pamentulu nelucratu, care produce numai spinu si erburi nefolositórie, eara beseric'a si natiunea romana nu-si voru poté eluptá aceea stare frumoasa si fericitá, de care se bucura besericele aceluor popóre culte, a caroru preoti, provediuti cu cunoscintiele necesarie pentru cultivarea poporului, in beserica-lu luminédia, si tenerimea in scóla o deprindu in cunoscintiele cele religioase si in cele morali, dupa cumu voesce Domnedieu si prescrie mam'a beseric'a.

G. P., canon.

Despre „casurile rezervate.”

Casurile rezervate (adica acele pecate mai grele, cari se retienu adi in beseric'a apuséna capetenieloru besericesci, episcopiloru si papei, incátu numai acesti'a potu deslegá de ele pre penitinte) au avutu felurite fase. Ci cá se fiu preceptu si de cititorii laici, voiu se permitu unele despre pusetiunea beserice orientale càtra cea apuséna.

Beseric'a orientale in seclii primi intru invetiaturele credintiei n'a fostu desclinita de cea apuséna. Ea se chiamá beseric'a gréca, pentru cà in provinciele si tierele, cari se tieneau de ea, limb'a cea predominantá erá cea grecésca; totusi inse avea comunitati in Arabi'a, Parti'a, Persi'a si Indi'a, cari intrebuintiau limbele loru proprie. Se numiá orientale seau resariténa, pentru cà provinciele acele se tieneau de imperati'a resariténa. Dara fia cà ambele beserici erau egali intru invetiature, totusi fiacarea avea libertate in cele ce nu se tieneau de credintia. Deci aveau deosebita disciplina, si deosebite rituri la botezu, in sierbintiele sante, in ajunuri; si totdeodata aveau bibliile proprie: resaritenii in limb'a grecésca, arabicésca scl., eara latinii in cea latina, fora de a fire fostu prin aceea conturbata pacea besericeloru. Preferinti'a beserice resaritene in aceea se póte repune, cà din tienuturile ei s'a latítu mai antáiu sant'a evangelia, si insi-si apostolii si invetiaceii loru cei de antáiu au fostu invetiatori in ea; deunde invetiatur'a lui Christosu fù plantata in puritatea sa cea mai mare in beseric'a resariténa.

Sub marele Constantinu se impartí beseric'a, dupa norm'a regimulu civile si pentru cá se se póta mai bine conservá ordulu si bunantielegera, in deosebite eparchie. Díceseloru s'au prepusu episcopi, episcopiloru metropoliti, si preste tóta beseric'a s'au pusu patru patriarci: in Rom'a, Antiochi'a, Ierusalimu, si in Alesandri'a. Dupa strapunerea resiedintiei imperatesci din Rom'a la Constantinopolu episcopulu constantinopolitanu se urcá si in fine se facù alu cincilea patriarcu.

Aceste-su ce mi-am fostu propusu a permite pentru mai usiór'a intielegere a celoru urmatórie.

Persecutiunea crestiniloru sub Döcletianu cu Macsimianu, si sub imperatii urmatori, Galeriu, Macsentiu, Macsiminu si Liciniu, la multi crestini a fostu ocaziune de triumfu, pana ce eara despre alta parte multor'a a fostu spre cadere si perire. Dreptu-aceea prin oserdi'a

santiloru parinti in multe locuri s'au facutu dispusetiuni pentru cei caduti; căci multi dintre crestini, că se scape de muncile persecutoriloru, si-au fostu renegatu credint'ă facundu-se din crestini pagani, seau ametiti prin eresuri spantecara unitatea besericeii.

Asiadara santii parinti, coadunati la resaritu in anulu 314 dupa nascerea lui Christosu, au compusu sinodulu *anciranu* sub presiedinti'a lui Vitalu, patriarchulu Antiochiei, si sinodulu *alecsandrinu*, sub presiedinti'a lui Pietru, patriarchulu Alecsandriei, aducundu canóne in privinti'a celoru caduti; dintre cari canóne anume canonulu a 6. anciranu dispune: „că cei ce din fric'a persecutiunei s'au facutu idolatrii, seau dupa botezu au cadutu in ce-va eróre contrarie credintiei, se fia penitinti preste tóta viéti'a loru, si se nu se póta cuminecă afara de pericolulu mortiei“.

Mai apoi in anulu 325 in sinodulu din Nice'a santii parinti, că se usioreze nemangaitiós'a sorte a penitintiloru, in intielesulu canóneloru a 11. si 12. au statoritu penitintia publica in faci'a besericeii, fiendu trei orduri de penitinti: a) a *ascultatoriloru*; b) a *ingenunchiatoriloru*; si c) a *necuminecantiloru*.

Ascultatorii stáu din usiele besericeii inafara in doliu si superarea cea mai mare; apoi, dupa tempulu defiptu, se lasau pre dinleintru de usie, că o parte a sierbintiei sante si a predicei evangelice se o póta ascultá din loculu mai aprópe de usiele besericeii, care locu preatunci se numiá narteca (narthex). — Pre dupa spatele acestor'a erau penitinti de alta clase, carii se diceau prostrati seau ingenunchiatori, cari toti prosternuti pre pamentu se rogau cu lacrimi cătra Domnedieu; eara cătu-ce intoná diaconulu: „câti sunteti chiamati esiti, scl.“ trebuiau se ésa indata afara din beserica, că se nu fia de faci'a la prefacerea taineloru. — A trei'a clase de penitinti erá in nai'a besericeii asiedata; ei dinpreuna cu ceialalti credintiosi erau de faci'a sub intregu sierbitiulu domnediescu, ci nu le-erá iertatu a se cuminecă.

Gregoriu taumaturgulu si marele Vasiliu in a dou'a parte a secululu alu patrulea, in canónele loru penitintiale, si alti betrani, patru specie de penitinti publici distingu: 1. *πρόσκλησιν*, plansulu; 2. *ακρόασιν*, audiulu seau ascultatulu; 3. *υπόπτωσιν*, prosternutulu seau poclón'a; 4. *ύστασιν*, starea; caror'a mai apoi a urmatu *μεουσία*, adica impartasirea santeloru. Spre esemplu: marele Vasiliu acelu'i'a, carele ar fi cadutu in pecatu trupescu a necuratieinei, prescrie in canónele sale cătra Amflochiu 15 ani de caintia publica: 4 ani in plansu; 5 ani intre ascultatori; 4 intre prosternuti; ceialalti intre standi. Vedi: Morinus, lib. VI. cap. 14, 15.

Cu atát'a grigia si cu atát'a nesuintia se cuprindeau episcopii de preatunci intru vindecarea bóleloru spirituali si in constatarea penitintieloru, incátu de se ivea ce-va specia nóua de pecate, de sine singuri nimic'a nu marginiau, ci cu ancşietate concercáu svaturile altor'a. — Vedi: s. Gregoriu necesarianu, can. 11.; s. Pietru alecsandrinu si s. marele Vasiliu in epistolele loru canónice; Gregoriu taumaturgulu, ep. can. 1. 7. — De multori au recursu pentru svatu episcopii la pontifici, intrebandu-i, că unoru pecate ce penitintie secade a impune? despre ce esemplu ne-aréta Gratianu. can. 17. X. 11. 9. II.

Asemenea faceau si episcopii africani dinpreuna cu Ciprianu (ep. 54. ad episc. rom. Cornelium), scriendu pontificelului precumu urmédia: „statuerunt jam pridem, frater charissime, participato nobiscum invicem consilio, ut ubi in persecutionis infestatione supplantati ab adversario et lapsi fuissent, ac sacrificiis se illicitis polluisent,

agerent diu poenitentiam plenam, et si periculum infirmitatis urgeret, pacem sub itu mortis acciperent. Nec enim fas erat (aici se intielegu canónele 1. si 2. precumu can. 6 si 7 a sinodului eliberinu) aut permitebat paterna pietas et divina clementia, ecclesiam pulsantibus claudi, et dolentibus et deprecantibus spei salutaris subsidium denegari; ne de saeculo decedentes, sine communione aut pace Domini dimitterentur“. Ear mai apoi: „quodsi de collegis aliquis exstiterit, qui urgente certamine pacem fratribus et sororibus non putat dandam, reddet ille rationem in die iudicii Domino, vel importunae censurae, vel inhumanae duritiei suae“, — adica pre romania: „coepiscopii au statoritu demultu, preaiubite frate, svatuindu-ne la-olalta, că cei ce intre strintoririle persecutiunei s'aru fi insielatu decătra inimicu si cadindu s'aru fi petatu cu jefiri neiertate, se faca canonire indelungata si deplina, ear cuprindiendu-i vreunu morbu periculosu, se se impace cu beseric'a in or'a mortiei. Căci nu e iertatu si nu permite iubirea parintésca si indurarea domnediesca, că beseric'a se se inchida dinaintea celoru ce batu la usia, si celoru infranti si rogatori se li-se denege ajutoriulu sperantiei mantuitórie; că nucum'va esindu din lumea acést'a, se se dimita fora de impartasirea si pacea Domnului. Déca cum'va s'ar aflá cine-va din colegi, carele nici in agoni'a mortiei nu va se dee fratiloru si sororiloru pacea besericésca, dá-va elu séma Domnului in diu'a judecatiei despre nefolositor'i'a sa pedepsire si despre neomenesc'a sa asprime.“

Prin acest'a mare zelu a episcopiloru s'au enascutu canónele cele penitintiale si mai susu atinse, seau regulele, dupa cari si saborele si pontificii si santii parinti au asiedatu si prescisu norm'a, cumu se se faca penitinti'a. Earu din aceste s'au facutu colectiunile canóneloru penitintiali, de dupa a caror'a prescisu, si nu dupa placulu loru, au fostu constrinsi preotii a dá canóne seau a impune penitintia penitintiloru.

De sine urmédia, că in acei tempi ministrii cei ordinari ai penitintiei au fostu episcopii in pecatele cele mai grele: a apostasiei, a eresului, a omuciderei, a desfnareii scl., asia cătu altor'a nu se concedea deslegarea de aceste crime. A episcopiloru a fostu pre cei pecatosi a-i lapedá din sinulu besericeii, a impune loru penitintia, a-i esaminá in premergere, si atunci seau a prorogá penitinti'a seau a o stemperá, si mai apoi a-i admite la s. cuminecatura prin impartit'a absolutiune.

Din tote aceste apriatu se vedesce, cumca in seculii cei de antáiu ai crestinatatiei in beseric'a greca că si in cea latina au fostu „casuri rezervate“, si că desub acelea numai episcopii au potutu absolvá pre penitinti.

In secululu alu optulea, dupa ce pentru pecatele cele secrete a inceputu a se impune penitintia oculta, poterea deslegarei de crime oculte inca a trecutu si la preoti. Si ast'a praca fiindu in beseric'a resariténa pana asta-di, (Arg. cap. fin. de poenit. et cap. 12. ibid.) in ea casuri rezervate nu sunt.

Ci la latini conciliulu tridentinu (sess. XIV. cap. 7.) graindu: „magnopere ad christiani populi disciplinam pertinere sanctissimis patribus nostris visum est, ut atrociora quaedam et graviora crimina non a quibusvis, sed a summis dumtaxat sacerdotibus absolventur,“ a resuscitatu reservatiunea casuriloru, concedendu acést'a auctoritate si episcopiloru in can. XI. de sacram. poenitent., — si de aceste casuri rezervate numai capeteniele besericesci potu deslegá pre pecatosu; dara acést'a-si potere e concésa totusi si preotiloru in periclitare de morte.

Ig. Balcu de la Bistr'a, prot., si par. gr. c. in Oradea-olasina.

Sugravirea besericiloru!

Religiositatea este preste totu innascuta poporului romanu; si candu interesele acelei'a convinu cu óresi-cari semne placute exteriori si poftescu atari semne: sermanulu tierénu romanu pentru acele nu-si crutia nici cea de pre urma cupa de grauntie, eara femeile loru-si oferéza bucuróse si celu de pre urma cotu de pandia seau de panura. In rondulu acestor'a se potu luá la sotóela si spelele pentru sugravirea altarielor si a besericiloru preste totu. —

In tienutulu acest'a asia numitu alu Lapusiului, cu 27 de comune si 21.000 de locuitori, dintre cari 18.000 de Romani indiumetatíti in confesiunea religioanaria, se afla in generalu numai beserice de lemnu, vechi, micutie, intunecóse, strinte, incátu in unele din ele poporulu nici de diumetate nu incupe. Dara fiendu cá cu micu cu mare numai le Pasci le cérca, atunci'a o parte mare de barbati si femei se radíma de parietii exteriori ai besericiloru.

Cu tóte cá besericile aceste acumu nu mai corespondu cerintieloru si numerului poporului, din care cauza aru fi de a se edificá altele din materialu solidu, care se afla in patri'a nóstra pretotindeni in abundantia: totusi poporulu in tempulu mai recinte a intrebuintiatu spese enórme pentru pictur'a seau sugravirea besericutielor acestor'a, si intrebuintiéza pana asta-di. Apoi rezultatulu acestoru spese in mare parte este, cá in partea rezervata pentru seculu femeiescu se sugravescu numai draci in mai multe pusetiuni, eara in partea rezervata pentru barbati si in altariu feliurite figuri si icóne sante cu acelu succesu, cá déca fetulu seau cresniculu in totu anulu ar bate bine parietii de pulbere, atunci santii de pre parietii s'aru face neveduti din caus'a materialulu celui neaptu. Ast'a se intemplá in departarea mea chiaru si cu un'a din besericele comunei Boiereni, loculu nascerei mele, in carea a sierbitu odinóra taica-mieu la altariulu Domnului; si nefolosindu svatulu si invetiatur'a, fúí silitu a intrebuintiá auctoritatea, cá parietii besericeii femeiloru, rezervati pentru nesce schimositure, se se albésca; dara spelele sugravirei, platite pana aci la unu vagabundu betiivu, se urcara la 300 fl., cari déca se capitalisá, aru fi asiguratu conservarea besericeii pre viitoriu. —

In vecin'a comuna Mogógi'a, curatu romana cu 200 de familie de legea gr. orientala, se face in beserica unu fruntariu sugravitu, care dupa acordu ar fi fostu se cóste 600 fl., dara pana acum'a a costatu 1000 fl. v. a.; si déca acel'a s'ar fi facutu prin artisti, adusi de la Clusiu seau de la Sabiiu, dupa unu programu ar fi costatu in starea lui de fačia celu mai multu 500 fl. v. a. — Asia o patiescu cu totii, cei ce facu contracte cu omeni, cari nu depunu cautiune la astfeliu de intreprinderi!

Amintit'a comuna e cea mai insemnata in comitatulu Solnocului interioru cá gr. orientala, cu locuitori nobili, cari dreptulu regalului cu venitul anualu de 500 fl. l'au oferitu pentru mai multi ani in partea besericeii si a scólei. O casa de scóla inse n'are inca comun'a, cu tóte cá cu o suma de 500 fl. ar fi potutu edificá un'a cu tóte incaperile necesarie din materialu solidu; — io inse sum ingratiatu, nucum'va si cel'alaltu venitu din regalie se se disipeze si prede pentru atari sugraviri, cari mai bine s'aru poté numí caricature, eara scóla se nu se radice!

Sugravirea besericiloru deprin pregiuru s'a latitu cá o cangrena mistuitória de averea besericiloru. — Mi-

iertu dara, ba-mi tienu de detoria a aduce calamitatea acést'a la cunoscinti'a veneratelor ordinariate romanesce de ambe confesiunile, cu acea opiniune modesta: cá se se puna piedeca la sugravirea voluntaria, si acést'a numai atunci se se intemple. déca respectivele ordinariate voru fi aflatu cu cale a o concede; — sperandu pre acést'a cale, cumca nu se va permite sugravirea numai in besericile facute din materialu solidu, si in acestea inca (din temeiuulu de a portá grigia de nobilitarea gustului esteticu si in poporu si de a inaintá si prin acestu midilocu cultur'a lui) numai prin pictori recomandati de episcopia, si in urma numai dupa ce comun'a va fi avendu mai antáiu casa corespondiatória de scóla.

Gavrila Manu, jude prim., curatoru
si insp. scol. gr. c. supr. alu comit. Soln. int.

Reflectari la „Viéti'a lui Isusu“ scrisa de Renan.

(urmare.)

Cá se fiu scurtu cu privire la cartile scripturei, a caroru autenticitate o nega Ronan, amintescu numai despre evangeli'a lui Ioanu si despre cartea profetiei lui Isai'a.

Cu privire la evangeli'a lui Ioanu néga, cumca vorbirile din dins'a sunt ale lui Isusu. Díce, cá auctorulu evangeliiei lui Ioanu astfeliu de vorbiri pune in gur'a lui Isusu, ale caroru stilu si doctrina nu se unesce cu logiele sinoptice seau a celor' alalti trei evangelisti; asia cátu déca a vorbitu Isusu astfeliu, precumu díce Mateiu atunci n'a potutu vorbí asia, precumu vorbesce la Ioanu. Deunde evangeli'a lui Ioanu, dupa dinsulu, numai intru atát'a e a lui Ioanu, incátu e evangeli'a I. si II. alui Mateiu si Marcu; adica, nice evangeli'a lui Ioanu in form'a de asta-di nu e scrisa de Ioanu, ci de scol'a filosofica din. Asi'a mica, de care s'a tienutu si elu, si inca pre la finea secl. I. Recunósce totusi, cumca epistol'a I. atribuita lui Ioanu e scrisa de acel'asi auctoru, carele a scrisu evangeli'a nóstra a patri'a; recunosce si aceea, cumca inca Policarpu, discipululu lui Ioanu, Papi'a si Ireneu au atribuitu lui Ioanu epistol'a I. alui Ioanu. Ci Policarpu, cá invetiachelulu lui Ioanu, a potutu scí mai bine decâtu Renan, ce e din evangeli'a a 4. a lui Ioanu si ce nu. — Cumca altmintrea negatiunile aceste ale lui Renan, cá si altele, sunt basate pre nemic'a, aréta: a) identitatea caracterului limbei atátu in vorbiri cátu si in partea cea istorica. b) Vorbirile cu lucrurile cele istorice sunt in legatura strinsa, asia cátu nu se potu despartí unele decâtu altele. Acést'a legatura a ambelor acestoru parti a trebuitu se se faca de unulu si acel'asi auctoru; prin urmare de evangelistulu Ioanu, si nu de altu cine-va.

Asertiunea, cumca vorbirile lui Isusu de la Ioanu se distingu de cele de la sinoptici, si cumca prin urmare vorbirile de la Ioanu sunt ale unui auctoru mai recintu dupa form'a si cuprinsulu loru, inca nu e a lui Renan, ci alui Strauss, Baur si a altor'a. Inse se scie aceea, cumca diferentia absoluta intre vorbirile ioaneice si intre cele sinoptice ale lui Isusu nu este; cáci mai multe sentintie de ale lui Isusu de la Ioanu sunt din cuventu in cuventu identice cu cele de la sinoptici. (conf. cap. 12, 8 cu Mat. 26, 11; 12, 25 cu Mat. 10, 39; 13, 16 si 15, 20 cu Mat. 10, 24; 13, 20 cu Mat. 10, 40 si alt.) Altmintrea materialulu didacticu de la Ioanu, dupa forma

si cuprinsu, adevăratu că are unu caracteru propriu. La sinoptici adica vorbesce Isusu mai multu in forma gnomologica si parabolica; ear cu privire la cuprinsu se referescu vorbirile lui mai multu la lucrulu decâtu la person'a lui, si asia ide'a fundamentala a vorbirei lui acolo e imperati'a lui Domnedieu cea intemeianda de dinsulu că Mesia. Dincontra la Ioanu ide'a fundamentale a vorbirei lui Isusu e ins'a-si person'a lui, că se se arete a) incontr'a Ebionitiloru, cumca dinsulu nu e numai omu; b) incontr'a lui Cerintu, cumca omenirea lui e in unire fisica cu *λόγος*, ear nu numai esterna; c) incontr'a Dohetiloru, cumca dinsulu e si omu adevăratu; d) incontr'a unui eresu, cumca *λόγος* e Domnedieu adevăratu, si nu o fientia subordinata; e) incontr'a unor discipuli ai lui Ioanu botediatoriulu, cumca nu Ioanu bot. e Christosu. Dupa ce dara alta idea fundamentale au vorbirile lui Isusu de la sinoptici si cele de la Ioanu, se pôte lesne esplică diferenti'a intre vorbirile lui Isusu de la sinoptici si intre cele de la Ioanu. De aci vine si osebirea stilului vorbiriloru lui Isusu de la sinoptici decâtu la celu din vorbirile lui de la Ioanu. Cu tôte aceste si la Ioanu dà Isusu invetiaturi morale că si la sinoptici; si la Ioanu pasiesce incontr'a abusuriloru, retaciriloru religiose si morale si a prejudetiloru. Vorbirile figurate de la Ioanu inca au mare asemenare cu parabolele de la sinoptici; ba si vorbiri gnomologice si parabolice inca vinu inainte la Ioanu. Din cari tôte se vede, că nu e diferentia absoluta intre vorbirile lui Isusu de la Ioanu si intre cele de la sinopticii Mateiu, Marcu si Luc'a; prin urmare nu e adevăratu, că vorbirile lui Isusu de la Ioanu sunt de altcine-va adause. Atât'a cu privire la evanghelie. —

Nu potu trece cu vederea din introducerea opului lui Renan nice aceea regula critica statorita de dinsulu, cumca că se póta cine-va face istori'a religiunei, e de lipsa, că antaiu se o fi creditu, eara dupa aceea se pu-o crêda neconditiunatu; că si cumu crediendu omulu o fapta istorica religiunaria nu o-ar poté descrie sinceru. S. Augustinu numesce credinti'a sanetatea min-tei; ear Baconu de Verulam dîce, că e acelu condimentu seau acea aroma, care impiedeca coruptiunea scientieloru. Ratiunea, precumu s'a exprimat santitatea sa pont. Piu alu IX., se unesce cu credinti'a, avendu ambele unulu si acel'asi isvoru comunu pre Domnedieu, si precediendu credinti'a ratiunei pôte omulu perscrutá cele ce le-crede, dupa cumu a dîsu s. Anselmu: *Negligentia mihi videtur, si, postquam confirmati sumus in fide, non studemus, quod credimus, intelligere.*

Dara se venimu la Isai'a c.40—66, care parte Renan in capulu antaiu a cartei sale, simplu fora de a demonstrá cu ce-va, o nega a fi scrisa de Isai'a. Propriemente nice acést'a nu-o néga dinsulu antaiu, ci o-au negatu altii din cauza a) că in dins'a sunt profetie despre lucruri prea departate de profetulu; b) pentru că in dins'a se afla profeti'u chiaru si numele lui Ciru. Pentru aceea profeti'a ast'a o dîcu a fi scrisa de cine-va in tempulu esiliului babilonicu si a fi atribuita lui Isai'a. — Inse profeti'a cea adevărata este asia dîcundu o participare din atotsienti'a lui Domnedieu, carui'a tote lucrurile venitorie i-sunt presinte, si asia le-pôte descoperi omeniloru, că acesti'a se-le descopera altor'a. Renan debue se scia, cumca biblicistii au argumente atâtu esterne câtu si interne, si inca ponderose, spre a aretá autenti'a partei acesteia a cartei lui Isai'a; dar din reutate, că se strice relegiunei crestinesci, fiendu că in partea acést'a profetiesce Isai'a maicuséma despre Mesia, nu voiesce

a se convinge. Nefiendu aci loculu demonstrarei autentiei partei acesteia lui Isai'a, aducu inainte numai doue argumente: unulu esternu, altulu internu. Asia cap. 51, 15—21 din Isai'a e identicu cu Icremi'a cap. 31. 35., asia câtu unulu a debutu se aiba pre cel' alaltu inaintea ochiloru, candu a scrisu. Acumu despre Ieremi'a se scie, că elu mai alesu in profeti'ele, cari le-profetiesce asupr'a popóreloru straine, a cititu pre profetii cei mai vechi, ba uneori s'a folositu chiaru cu cuventele loru; deunde se pôte deduce, că Ieremi'a a cititu pre Isai'a, si din elu a luat unde e indenticu cu elu, si asia profeti'ele din cap. 51, 15—21 din Isai'a sunt dinainte de esilu. — Că argumentu internu aducu din Isai'a numai cap. 41, 27., unde profetulu dîce, că elu e celu de antaiu, care predice nemicirea imperiului caldaicu si reintorcerea Evreiloru din prinsorea babilonica. Acumu asertiunea acést'a numai pre tempulu lui Isai'a pôte avé locu, că cătra inceputulu esiliului babilonicu a predîsu destulu de chiaru nemicirea cetatei Babilonului Ieremi'a.

II.

„Rebelles lumiîni nescierunt vias eius“.
Iob. 24, 13.

Scimu cu ce zelu a lucratu preotimea catolica si acatolica din Europ'a culta incontr'a latirei opului acestui nesperatu dela unu membru alu societatei literarie din Parisu; scimu si aceea, că F. Sz. in „Prot. egyházi és iskolai lap“ asia dîcundu l'a recomandat protestantiloru. Acumu se vedemu ce recomenda dinsulu protestantiloru Ungariei.

In capulu II. alu opului seu néga Renan, cumca Isusu s'a nascutu in Vifleimu, dîcundu, că s'a nascutu in Nazaretu, ceea ce demustra cu loculu din Mat. 13, 54 unde se dîce despre Isusu: „Si venindu in mosi'a sa invetiá pre ei in sinagoga“ scl. Loculu acést'a inse numai atât'a aréta, că acolo a fostu mosi'a parintiloru lui Isusu. Renan uita de ceea ce dîce Mat. in cap. 2, 1: „ear déca s'a nascutu Isusu in Vifleimulu Iudei in dîlele lui Irodu imperatulu“; si eara-si de ceea ce se dîce la Luc'a in capu 2, cumca adica a esitu mandatu de la Augustu si inca antai'a óra domnindu in Siri'a Cvirinu, că fiacare se mérga se se scria in cetatea de unde i-se trage famili'a; in urm'a carui mandatu s'a dusu si Mari'a cu Iosifu in Vifleimu unde s'a nascutu Davidu, din a carui familia se tragiau ei. Dîce, cumca aceea, că Mari'a cu Iosifu ar fi miersu in Vifleimu se se scria si că acolo ar fi nascutu pre Isusu, e numai legenda. Nu vre dar se scia de loculu din Miche'a, unde se profetiesce loculu nascerei lui Isusu: „si tu Vifleime etc“. E de parere, că conscrierea lui Cvirinu s'a intemplatu cu diece ani dupa mórtea lui Irodu, dupa ce s'a esilatu Archelau si a devenitu etnarchi'a lui provincia romana, si că numai o conscriere s'a facutu si acést'a dupa mórtea lui Irodu; prin urmare nefacundu-se sub Irodu nice o conscriere, nici Mari'a cu Iosifu n'a potutu merge in Vifleimu se se scria. Dinsulu inca se vede a fi de parerea acelor'a, cari dîcu, că facundu-se Iude'a provincia romana numai in a. 759 de la edificarea cetatei Romei, cumu se se fia potutu face cu 9 ani mainainte, pre tempulu nascerei lui Christosu, si inca pana traia regele Irodu o conscriere romana intr' ins'a? — La acést'a inse celu, ce nu voiesce a intortocá adevărulu istoricu, lesne pôte respunde, dupa ce se scie, cumca Irodu a fostu ce e dreptu unu rege sociu (rex socius), dar in fapta supusu Romaniloru; prin urmare si imperati'a lui n'a fostu alt'a decâtu o provincia romana. Inca

Pompeiu le-a impusu tributul Iudeiloru, candu le-a scapatu Ierusalimulu (Ios. Flav. ant. XIV. 4 4.), si dela Iuliu Cesare incepundu trebuiau se platésca Iudeii Romaniloru dare pentru capu si pamentu. A potutu dar se se faca conscriere din partea Romaniloru si sub Irodu, precumu s'a si facutu intr' adevéru, si aceea e cea de antâiu, precumu se dîce la Luc'a; ear mai tardiú preste 9 ani, dupa depunerea lui Archelau facundu-se Iude'a provincia romana, s'a demandatu alt'a, si cu acést'a identifica apoi Renan conscrierea cea de antâiu de sub Irodu, fiendu si dinsulu de opiniunea acelor'a, cari dîcu, cumca pre tempulu nascerei lui Isusu a fostu proconsulu in Siri'a seuu Sentiu Saturninu seuu Cvintiliu Varu, ear Cvirinu numai preste 9 ani dupa aceea. Inse invetiátulu A. W. Zumpt (in Commentat epigraph. II. p. 86—104) a demústratu de ajunsu, cumca Cvirinu a fostu in dóue ronduri proconsulu in Siri'a: a dóu'a óra de la 759—765 a edif. cet. Romei, ear antâia óra din tómn'a anului 750—753 a edif. cet. Romei, si asia chiaru pre tempulu nascerei lui Isusu, candu cá urmatoriu nemidilocitu a lui Cvintiliu Varu in preconsulatulu Siriei a finitu conscrierea Palestinei, inceputa inca celu puçinu cu unu anu mainainte dar intrerupta prin mórtea lui Irodu. A negá dara, cá Isusu s'a nascutu in Vifleimu, atát'a insemnéza, cátu a negá evidinti'a istorica; de aceea si Adrianu imperatulu, candu a voitu se profaneze léganulu Domnedieului crestiniloru, nu in Nazaretu a edificatu beseric'a lui Adonisu, ci in Vifleimu. S. Iustinu martirulu din secl. II., cá nascutu in Palestin'a, disputandu-se cu Trifonu Iudeulu, spelunc'a cea din Vifleimu o-a amintitu acestui'a, cá leganu alu Mantuatoriului. —

Cu privire la modulu nascerei de sine se intielege cá dupa Renan s'a nascutu Isusu in modu naturalu din Iosifu si Mari'a, ce firesce cu nemic'a nu demústru, fora se tiene si dinsulu de parerea aceluor ratiualisti, cari dîcu, cá conceptiunea lui Isusu din o fetióra e mitu, care s'a formatu seuu din parerea latíta in vechime, cumca omu estraordinariu nu se póte nasce din sementia barbatésca, seuu din loculu reu intielesu alu capulu 7 din Isai'a: „Eata *fetiór'a* va nasce unu pruncu si se va chiamá numele lui Emanuilu“. Eata pre cine apera Ballagi, in „Prot. egyh. és isk. Lap“, dîcundu: „cá de totulu preocupatu de prejudetie trebuie se fia acel'a, carele in lucrarea literaria a lui Renan vre se véda scopuri contrarie si stricatióse religiunei“. — Noi basati pre aceea, cumca autorii cei santi au scrisu din descoperire divina, credemu cu ev. Mateiu si cu tóta anticitatea crestina, cumca Isusu s'a nascutu fora sementia barbatésca din preacurat'a Fetióra, si asia din vergura, amesuratu profetiei bine intielese din Isai'a cap. 7: „Eata *fetiór'a* va luá in pantece si va nasce fiu si se va chiamá numele lui Emanuilu“, care locu lu-citéza ev. Mateiu dîcundu: „cá se se plínésca profeti'a ce dîce: Eata *fetiór'a* scl.“. In loculu acel'a profetulu Isai'a mangaia pre Achazu imperatulu lui Iud'a si-lu asigurá si prin unu semnu domnedieescu, prin profeti'a dîcundu-i se nu se téma, cáci famili'a lui Davidu nu se va nemicí prin imperatulu Siriei si alu imperatiéi lui Israilu, cá din famili'a lui Davidu va esí o fetióra (Mari'a), carea va nasce unu pruncu a carui nume va fi Emanuilu. Loculu profetului-lu-ia dar evangelistulu in intielesu directu mesianu, si intru adevéru numai in acestu intielesu se póte luá bine, din urmatóriele cause esegetice: a) profetulu asigurá pre Achazu intru unu tonu serbatorescu prin un'a minune eclatanta despre conservarea familiei lui Davidu; b) din istori'a tempulu acelui'a nice o fetióra nu

se póte aretá, despre carea se fi intielesu Isai'a cuvenitele mai susu dîse. Pre mum'a lui Hizchi'a, fiului lui Achazu, nu o a potutu intielege, cáci Hizchi'a erá atunci de 10 ani. Pre muiera sa cea ce avé atunci prunci inca nu o a potutu profetulu numí $\eta\mu\lambda\alpha$ (alma) fetiora; nice nu se póte aretá vreunu pruncu afora de Christosu, care se se póta intru adevéru numí Emanuilu („cu noi e Domnedieu“), mai cu séma fiendu cá prunculu Emanuilu i se ascriu in capu 9 atribute divine, cari unui'a, care e numai omu, nu se cuviniu. Asia d. e. se numesce parintele seclului, ce va se fia; Domnedieu tare, invingatoriu; Domnulu pazei; angeru de mare svatu.

(va urmá.)

G. Popu, prof. de s. script.

Corespondintie.

Lugosiu, 18 Augustu 1865.

In presér'a dílei nascerei Maiestatei sale preabunului nostru imperatu si rege apostolicu Franciscu Iosifu I. orasiulu nostru fú serbatoresce iluminatu in onórea acestei díle, la cas'a orasiului se vediú si unu transparentu pusu intre portretele Maiestatiloru sale a imperatului si a imperatesei cu inscriptiunea: *Éljen, se traésca, vivat*. Band'a militaria a regimentulu a VI. de Ulani aici statiunati, dîcundu la cas'a comitatului, la cortelulu episcopescu si inaintea casarmei cu placere multa, marí onórea acestei serbatori. Band'a orasiénésca inca musicá in mai multe locuri.

In 18 Augustu, diu'a natale a Maiestatei sale, in beseric'a romana gr. cat., in beseric'a romano-cat. si in beseric'a romana gr. orient. cu solemenitate s'a celebratu cultulu divinulu pentru indelungat'a si fericit'a viétia a bunului nostru monarcu si a familiei imperatesei, si pentru infflorirea imperiului austriacu. — In beseric'a nóstra romana gr. cat., carea si dealtmintrea impreuna cu cea gr. orientala la tóte sacramentele si functiunile besericesci face rogatiuni frumóse pentru principele tiei, cultulu divinulu cu multa pietate l'a celebratu Ilustritatea sa domnulu episcopu, asistandu capitululu si ceialalti preoti ai nostri de aici; cultulu divinulu fú condecoratu si cu presinti'a auctoritatiloru civili si militari aici aflatórie, cari de la beseric'a rom. cat. au venitu si la beseric'a nóstra. Dupa finitulu santei liturgie corporatiunile preotiesci, civili si militari la comitele administratoriu a Carasiului, Stefanu Ambrus, si-au descoperitu un'a câte un'a semtírile sale fierbinti de omagiu, fidelitate si aderintia cátra Maiestatea sa, si s'au rogatu, cá prelaudatulu comite administratoriu se faca cunoscute Maiestatei sale aceste semtiemente ale lor.

Dupa tóte aceste in onórea serbatórei Ilustritatea sa d. episcopu romanescu gr. cat. alu Lugosiului, Alesandru Dobra, dede unu prandiu splendidu, sub decursulu carui'a band'a militaria musicandu in curtea cortelului episcopescu, facé multa desfatare óspetiloru. La mésa Ilustritatea sa radicá unu toastu sinceru intru sanetatea, fericirea si indelunga viéti'a Maiestatei sale si a intregéi familie imperatesei, si pentru infflorirea imperiului austriacu. —

Cu acést'a cale nu potu se nu atingu ce-va despre unu obieptu, pentru noi Romanii dupa parerea mea de fórte mare interesu. In „Gazet'a Transilvanei“ la numerulu 62 citimu adica, cumca Stefanu Popu, gimnasistu absolutu din Alm'a in Ardélu, deschide prenumeratiune pentru unu opu despre agricultura si economia de domni'a sa compusu, si aprobatu de comisiunea scolastica din Blasiu.*) Asta inscientiare ne-implú si pre aici de bucuria, si speramu

*) „Operatulu e compusu din intrebari si raspunsuri, in stilulu celu mai populariu; intre altele cuprinde si urmatóriele in sine:

Mai multe secrete intru cultivarea toturor planteloru cereali seuu de bucate si a celoru industriali, cá aceste se aduca folosu precátu se póte mai mare.

Cultivarea planteloru de nutretiu pentru vite, si inbunetátirea agriloru prin cultivarea acestor'a.

tare, cumca unu asemenea opu, care se recomanda si pentru scólele populari, si care demultu se ascépta cu mare sete pentru tenerimea scolara lipsita de cartile necesarie scolastice, va fi inbraçiosiatu de publiculu nostru romanu cu caldur'a pofcita, si cumca pe unu teneru cá acest'a lu va sprigioní in o astfeliu de intreprindere rara si demna de totu respectulu. Ci la intemplantu candu noi ne-amu insielá in acést'a a nóstra sperantia si darea la tipariu a opului acestui'a s'ar împiedecá pentru nefavoritóri'a si nedestul'a partinire a publiculu nostru, cugetu cá ar fi bine, déca prelautatulu teneru in casulu celu nefavoritoriu cu o rogare ar recurge la directiunea scolastica gimnasíala din Blasiu, cá tiparirea opului publicatu se se ajutore din sum'a aceea de 169 fl. 50 cr. m. conv. si 2 galbeni in natura, care suma eu cu multe lupte si sacrificie in anulu 1854 o am adunatu de la unii patrioti zelosi cu oca-siunea balului tienutu atunci in Blasiu in favórea fundulu scolasticu de acolo, si o-am strapusu directiunei scolastice gimnasíale de acolo cu acea conditiune, cá din acést'a suma se se castige carti si se se ajutore tiparirea cartiloru scolastice, dupa cumu aréta si urmatori'a cvita, care in originalu asia suna:

„Subscrisulu adeverescu prin acést'a, cumca am primitu de „la domnulu profesoriu Gavriela Popu 169 fl. si. 50 cr. m. con., „si doi galbeni prelanga acésta suma in natura, — cu acea con-ditiune, cá acésta suma, adunata fiendu in favórea fundulu sco-„lasticu se se intrebuintieze spre castigarea cartiloru scolastice. „Blasiu, 6 Maiu 1854. — Pietru Popu directoru.“

Despre sum'a aci memorata corpulu profesoralu gimnasíalu din Blasiu asia s'a fostu invoitu in anulu mai susu memoratu, cá din ea se se ajutore tiparirea cartiloru scolastice, car din venitul acelor'a se se repuna ajutoriulu capetatu din acesti bani eara-si la locu, si ce ar intrece din venitul cartiloru scolastice tiparite cu ajutoriulu disu, aceea se se întórcaparte pentru fundulu scolasticu si se se adauga la sum'a mai susu amintita, parte se se întórcaparte pentru premiarea auctoriloru cartiloru scolastice tiparite cu ajuto-riulu fondulu scolasticu.

Gavrila Popu, canonicu.

Ghierl'a, in Augustu 1865.

Clarissime domnule redactoru! In tómn'a anului trecutu, aflandu-me inca la cas'a parintiésca, audiam adese plangandu-se bietii Romani din satele deprin pregiuru, cá dupa ce-su insielati in sperarea si acceptarea de o tómná manósa nice baremu puçinele bucatióre, cari le-a produsu pamentulu fórte slabe, nu si-le potu aduná; si pentru ce nu? pentru cá prelanga altele nenumerate in capulu tómneci, candu fiacare are de a-se ingrigí cá se-si adune ce-va pre iérna, sunt siliti a cará piétra de la alu treilea si alu

Cumu póte luá economulu 3—4 fructe seau roduri pre anu depre unu agru, si acell'asi totusi se se inbunetatiésca inca in locu de a se debilitá.

Economi'a schimbatóriá pentru acei'a, caror'a le-sunt comasati agrii, si folósele fórte mari ale economiei acéstei'a.

Nobilitarea pomiloru in óresicare parte a anului, prin siepte forme de altitu.

Sterpirea animaleloru stricatióse din gradine.

Cultivarea fragariloru si a viermiloru de metasa.

Infientiarea gardulu viu.

Secrete intru cultivarea totoruru legumeloru in specie si pastrarea loru preste iérna. Un catalogu de legumele mai nobili si mai bune.

Ce are de facutu econom'a in fiacare luna?

Cultivarea vinielor si nobilitarea loru prin altuire. Inmultírea vitieloru de vinia intr' unu modu admirabilu. Pastrarea vinuriloru nóue si vechi, precumu si a butíloru de vinu.

Infientiarea unei padure nóue si cultivarea acestor'a.

Cumu are de a tractá economulu cu caii, vitele cornute si cu oile in totu tempulu; inmultírea si vindecarea acestor'a prin medicina de casa in mai multe bóle, precumu si semnele, din cari se cunoscú bólele acestor'a.

Cultivarea stupiloru intr' unu modu nou, prin care se póte luá mierea in stare fórte curata, fóra de a se ucide vreo albina; stupii in acestu modu cultivati se inmultiescu fórte tare si aducu folosu indiecitú.

Economi'a de casa, pentru economi, económe, si pentru caseni; dóue tabele cu 15 figure sel.

Pretulu de prenumeratiune este 80 de cruceri v. a. Domnii colectanti primescu de la 10 esemplarie unulu gratisu. Epistolele de prenumeratiune se ceru a se tramite la auctorulu in Alm'a, post'a ultima Elisabetopole, celu puçinu pana in 15 Sept. a. e.“

(Estrasu din „Gaz. Trans.“)

patrulea satu spre edificarea casei parochiali a — preotulu reformatu diu Cheuchisiu (Kékes), comuna mestecata de Romani greco-orientali si Unguri reformati, in cerculu procesuale alu Buzei. Necasulu, ce-lu semtí si comun'a nascerei mele gr.catolica prin vecturarea de pietri la cas'a amintita, lasandu-lu la o parte voi se amintescu numai atát'a, cá trecundu io chiaru in acelu tempu prin comun'a aceea, fui silitu a me oprí puçinelu si a oftá si eu impreuna cu bietii Romani; ei chiaru in momentul, candu unii dintre Romani mi-se plangeau, cá nu-i suferu a amená vec-turarea macaru pana ce-si voru aduná bucatele depre campu, — cari si asia acum'a prin atátea ploi incepura a se putredí, — audíu pre unu Magiaru dealtmintrea nu puçinu sdrentiosu de acolo dî-cundu cátra unu Romanasiu, care-lu rogase se-i faca rondu cá se póta descarcá, se „taca si se mai ascepte, cáci pop'a nostru e domnu, la care trebue se-i faceti curte de piétra.“ Acestea numai atunci candu eram de façia, dara apoi ce voru fi trebuitu se audia Romanii in totu tempulu, pana ce s'a gatatu curtea popei celu reformatu, compusa din mai multe chilie?! — — — Destulu atát'a, cá pop'a reformatu acum'a comodiséza in curte de piétra, precandu preotii nostri inca si acum'a sunt gat'a se-sisparga capu-lu in grind'a colibei loru. Cine i-a silitu pre Romani la acést'a, veti gaci usioru, fora cá se mai facu vorba; mi-ar placé inse se sciu si aceea, cá óre dreptulu acest'a impromutatu nu s'ar poté folosi si candu e vorba despre radicarea unei case parochiali pre partea Romaniloru? — Vetidíce póte, cá sum egoistu. Nicedecumu. Numai totusi asi dorí, cá in atari casuri se se faca contracte intre respectivele comune pentru ajutorarea impromutata, si cá preste aceea, déca comunelor li-se dà dilatiune la asemenea lucrari chiaru proprie pana ce-si impuçina din lucrulu campulu, cu atátu mai vertosu se li-se dee in asemenea casu, si cáte unu dom-nisioru seau orícine se fiase nu faca pre voi'a popei reformatu cu seraci'a unui cercu intregu. Multe case parochiali romanesci in cerculu acell'a se afla in stare de totu desolata; punendu conditiu-nile de mai susu s'ar aretá apoi ce e in stare se produca marini-mositatea cea multu laudata a partiei celeialalte.

Ve-veti mirá, domnule redactoru, cá cumu de suscitezu eu lucrulu acest'a asia de tardíu? Caus'a e, cá-mi propusesem se-lu trecu cu vederea, consolandu-me cu aceea, cá-mi potul alaturá sí io tristele-mi oftari cátra ale bietiloru Romani; inse o intemplantu si mai sióda din septeman'a trecuta mi-inprospetá pre cea de mai-nainte, si acést'a e beseric'a reformata din Piétr'a, comitatulu Sol-nocu inter. Deci sciendu, cá, dupa strabunulu Senec'a de b. c. 4.: „Non est turpe cum re mutare consilium“ — mi-schimbaí propu-sulu si voiú se Ve-referescu ce-va despre amendóue casurile.

Ati vediutu, cá cas'a popei reformatu din Cheuchisiu e gat'a; acumu se vedemu, ce se templá cu beseric'a reform. din Piétr'a. Aici se afla 4, dî: patru familie magiare reformate. Aceste din colecto adunara o sumulitia frumósa, cátu ar fi fostude ajunsu pen-tru de a dá gat'a beseric'a pre sém'a loru. Inse fure atátu de isteti, cátu midílocira cá Romanii de acolo se fia contrinsi (?) se duca presém'a loru 6. orgie de piétra. — Romanii s'au si apucatu de a cará piétr'a demandata, si precandu au caratu trei stangini, Magiarii s'au apucatu de claditu, si ceealalta piétra, care cumu ajungea cu carulu, fora de a asceptá sese puna in stangini, o luau depre caru si o-puneau in muru, si asia fóra indoela au caratu cu multu mai multa decátu li-s'a impusu. Inse nu e destulu. Ce s'a intemplantu mai departe? Vediendu reformatii pietreni, cá nu le ajunge piétr'a au facutu denou pasi spre a silí pre bietii Ro-mani, cá se le mai care piétra; si chiaru candu treceam preacolo judele si notariulu comunale (ambi Romani) erau citati la comi-tatu pentru acést'a. Ce se va fi templatu cu ei, nu sciu; destulu atát'a, cá cele patru familie reformate din Piétr'a venite de ieri de alalta ieri acolo, voru avé in scurtu beserica de piétra, precandu Romanii mosíneni se imbudiescu intr'o besericutia mica de lemnu si intunecosa.

Roma domus fiet, Vejós migrate Quirites.

Ore câte se voru fi templandu de aceste si in alte locuri? Nu erá mai dreptu, cá Romanii din Piétr'a sa fia fostu indetorati prin contractu impromutatu a cará acea piétra cá gr. catolici la comun'a vecina gr. catolica, unde cu nespusa greutate se radica acum'a beserica?

Aceste pre scurtu pentru aceea Vi le scriu, càci dupa Seneca: „Nec his duntaxat irascimur, . . . sed futurae etiam injuriae cogitatione offendimur; et qui facturus esse injuriam falsam plerumque imaginatione creditur, jam fecisse putatur.“ **I. P.**

Siarosiu, in 17. Augustu 1865.

Multu pretiuite domnule redactoru! Tresalta spiritulu nostru de bucuria, càci a vediutu aceea ce parintii nostri au doritu se vódia si nu au vediutu; — tresalta anim'a nóstra, càci aperatoriulu mamei nostre beserice a pasítu in midíloculu nostru, spre a indreptá pre cei retaciti, a mangaiá pre cei intristati si a aperá pre cei asupriti. Me indoiescu, deca vre-un'a anima bine semftoria s'ar mai aflá, carei'a „Sionulu romanescu“ nu i-ar fi in dilele eelea de repausu din diu'a Domnului petrecerea cea mai placuta, invetiatoriulu seu celu mai iubitu si amioulu celu mai sinceru, carele se straplante in cerculu familiei sale fric'a Domnului si stim'a religiunare mai pre susu decátu tote alte, cá asia se fia implinita dis'a Domnului nostru Isusu Christosu: „Cercati mai antáiu imperat'a lui Domnedieu si dreptatea lui, si cealalte se voru adauge voue.“

Domnulu meu! Eu mi-am tienutu de onóre a luá asupra-mi aceea sarcina, cá din candu in candu se ve referesu câte ce-va despre starea parochieloru si a scóleloru nóstre din centrulu sasimei seu mai bine depre marginea Ternavei mari; si acést'a singuru numai din aóea convingere, cá altulu inca nu se va fi insinuat, carele se-o inplinesca, ma sum chiaru si de aceea opiniune, cá si prenumeranti de pre aicea la foi'a cea atátu de importanta prea puçini se voru fi aflandu. — Cu adevveratu, cá starea materiala a preotiloru depre aicea cu puçina esceptiune mai preste totu e de compatimitu; si acésta stare deplorabila, devenita din dotatiunea cea atátu de miserabila, si- are originea mai cu séma de acolo, cá in fiacare comuna cátu de mica Romanii nostri sunt taiati in doue secte religiunarie, fora de a face ei mare deosebire intre gr. cat. si gr. or. aplecandu-se totu intr'acolo unde-i vine mai usioru; si acést'a e reulu releuru, din carele urmédia, cá preotímea romana e silita, dupa destinulu dictatu de Salvatorele, intru sudórea façeii sale se-si manance pana sa.

Apoi despre scólele din giurulu acest'a-ti anuntiu, eà ce dormu somnulu eternitatiei. — Ce e dreptu ordinatiunile metropolitanane neincetatu demanda cea mai stricta regulare a scóleloru, cari se si asculta cu atentiune, apoi . . .? se depunu ad acta, si scólele remanu scóle, precumu au mai fostu. — Invetiatorii inca sunt cumu potu, càci prelanga un'a remuneratiune de totu simpla, cine-si va petrece dilele dintre cei mai invescuti cu ce-va capacitate.

In multe locuri s'ar si poté face câte ce-va din casile alodiale, precumu se facu pentru scólele ev. lut. Dara deca se si resolvédia câte ce-va unde-va pentru Romani, se vedi apoi certe, se vedi comedie, se vedi numerarea sufleteloru mai si a celoru nenascuti, se vedi blastemulu, cumu-si vibrédia scanteile sale asupr'a Romanului de ambele confesiuni; eata esemple: chiaru in primavér'a anuluiourg. in cointielegere cu paroch. gr. or. deaici D. K. am suplicatu la represintanti'a comunala, cá, precumu pentru docintii ev. lut. se impartu subsidie anuale din casea alodiala, asia se se imparta si pentru ai nostri. — Resolutiunea esfta dupa tenorulu suplicei erá favorabila, cu esceptiune numai, cá in locu de doue ori 25 fl., se resolvasera doua sumulitie de câte 16 fl. v.a., adica: un'a pentru docintele gr. cat. si al'ta pentru celu gr. orient. Inse, auditi! dupa esftrea resolutiunei par. gr. or. cu presbiteriulu seu a protestatu in scrisu cu tota solemnitatea, càci docintelului unitu s'a asignatu cátu si celui neunitu, eà aceea ei cá maiori-

tate niceandu voru suferi, si pretindu cu tota tari'a, cá represintanti'a comunala nulificandu-si sentinti'a determinata se dictodie din nou docintelului unitu 5 fl., ear celui neunitu 27 fl. v. a. — Onorat'a represintantia inse fora de alte decisiuni a promovatu scriptele la inaltulu magistratu alu Mediásiului, carele disgustatu de astfelu de procedure lo-a asediatu in locu de repausu, unde jacu acumu de vre-o câte-va luni. — De acestu felu de caricature mai in tota comun'a se intempla, asia cátu cu tota dreptatea potemu aici indesuf proverbiulu: „inter duos litigantes tertius gaudet“; cá pana se cérta Romanii cumu se imparta numerulu sufleteloru, ev. lut. pasieseu siguru pre calea sa.“ —

Deci e de neaperata trebuintia, cá se se incépa una noua regeneratiune, alta forma de viétia; si aceste precumu si alte multe dupa opiniunea publica numai printr'unu sinodu generale s'aru poté aduce la viétia. — Pana atunci inse sunt tote numai umbra, tote stagnédia, si asia tote sperarile precumu si tote doririle sunt numai „pia desideria“. —

Teodoru Valerianu Burz'a,
paroch. gr. cat.

Inscientiari din provinci'a nóstra besericésca.

Archidiececs'a Albei-Iulie.

Ordinatiuni. Prin cerculariulu metropolitanu din 19 Iuliu a. c., in urm'a notei guberniali din 10 Noem. 1864 nrulu 29.805, se inscientiéza clerulu archidiececsanu, cumca comunele nu potu destiná din veniturile loru alodiale nemicu spre alte scopuri fora aprobare mai inalta, fora care orice destinatiune seu dotatiune, fire-ar aceea macaru si spre scopuri scolastice si besericesci, nu va avé nici o valóre inaintea deregutorieloru civile. Dreptu-ce se cumineca trei formalarie de dotatiune pentru docinti (unulu pentru comunele curatu gr. catolice, altulu pentru cele mestecate cu alte confesiuni, ear alu treilea pentru comunele, unde dotarea docintelului nu se face din casea alodiala, ci din colepte seu aruncature), pentru cá dotarea se se stipuleze intre comuna si beserica dupa acele formularie, pre a caroru base se voru incheiá apoi contractele. — Prin acelasi cerculariu se escrie totodata concursu la parochi'a Sionfaleului devenita vacanta, sise rønduesce a se face colecta pentru radicarea besericeii dearse din Magiarusiu, comitatulu Dobocci. — Mai incolo se provóca preotímea archidiececsana, se sprigionésca intreprinderea nóstra si se se prenumere fiacare la „Sionulu rom.“, cu acea dispuestiune, cá in finea anului legandu-se toti numerii laolalta, se se pastredie pre sém'a bibliotecii parochiale.*) — In urma se demanda, cá in acele parochie, unde se va intreprinde comasatiunea hotarului, parintii protopopi cu tóte poterile se staruésca, cá cu acea ocaziune atátu beseric'a si parochulu respectivu, cátu si docintele localu prin escinderea congruei portiuni canonice se se escontentedie deplinu.

Cu inceputulu anului scolasticu 1865/6 se va incepe in Blasiu unu cursu preparandiálu de docinti.

*) Noi suntemu cu cea mai adunca recunoscintia detori atátu maritului ordinariatu metropolitanu, cátu si celor'alalte vener. ordinariate ale nóstre, cari tóte fora esceptiune au recomandatu preonoratululu cleru diurnalulu nostru. Intr'adeveru lips'a de bibliotece parochiali, seu baremu protopopesci, e strigatória; numai eà apoi se ne ingrigimu si de lectur'a morala pentru poporu, càci astfelu de carti au inainte de tóte locu in bibliotecile parochiali. Observamu numai, cá deca Sionulu are se remana pentru atari bibliotecii parochiali, apoi pentru acele esemplarie nu preotii, ci besericele inse-si, mai alesu cele mai avute, aru fi cá se se prenumere. Red.

Pentru ocuparea stațiunii de profesoriu primariu de pedagogia (cu salariu anual sistemizat de 600 fl. și 60 fl. v. a. pentru cortelu,) se scrisese concursu.

Dieces'a Ghierlei.

I. Ordinațiuni. Prin circulariul din 5. Augustu numerulu 1961/633, se face cunoscutu protopopiloru spre incunoscintiarea respectiviloru, precumca din cauza că seminariulu domesticu are stipendie sistemisate numai 27, și anticipatiunea de 1.600 fl. v. a. pentru anulu trecut nu s'a mai asemnatu și nici se scie că pre anulu viitoriu mai asemná-se-va; cumu și din cauza, că alumni pre anulu venitoriu voru fi 37, adica cu 10 mai multi decâtu câte stipendie sunt: in anulu curinte nu va fi concursu la teologia, fora gimnasistii absoluti, cari voru vre totusi a fi primiti la studiarea teologiei, se-si tramite testimoniile recerute la ordinariatu, pre bas'a carora se voru primí in anulu I. cá estranei pre spezele proprie. — Totodata se face cunoscutu, că ajutoriulu adunatu pentru convictulu Faragaului, din cause subieptive, s'a datu pentru beserie'a din Densusiu.

II. Conferiri de parochie. a) In Dumusleu s'a denumitu de parochu o. d. Teodoru Popu, fostu parochu in Mirsidu. b) In Bocicoelu o. d. Vasiliu Iodi, fostu capelanu in Slatin'a.

Starea fondurilor diecesei lugosiane.

In numerulu 4 alu Sionului rom. publicandu-se urdirea, scopulu și erogatiunile specifice de pre a. c. a „Fondului rudolfianu alu stipendiiloru“, intemeiatu pentru ajutorarea teneriloru scolari din sinulu venerab. diecese a Lugosiului nascuti: speramu că va fi binevenita acumu și urmatóri'a adumbrare pre scurtu a statului activu și pasivu a toturoru fonduriloru a acestei diecese, administratiunei responsavere a capitulului beser. catedr. din Lugosiu concrediute, dedusa din ratiunile acestoru fonduri.*)

Din acelea ratiuni se cunoște, cumca sub administratiunea capitulului se afla pana acumu trei fonduri diecesane, și anume: fondulu rudolfianu prenumitu, fondulu veduo-orfanalu, și fondulu preotiloru deficienti. Eara statulu loru de la intemeierea fiacarui'a din ele pana ult. Diec. 1864 este acest'a:

I. Fondulu rudolfianu s'a intemeiatu decâtu Ilustr. sa d. dr. Ales. Dobra, episcopulu diecesanu, in 19 Noem. 1857 cu unu capitalu de 4.200 fl. — cr. v. a.

Acestui capitalu totu Ilustr. sa pana ult. Diec. 1864 a mai adausu pre rondu alte oblate in . . . 953 „ 73½ „

Au concursu și revrds. d. capitulari cu 525 „ — „

Eara interusurie au incursu 1.645 „ 20½ „

si asia s'au primitu . 7.323 „ 94 „

Din acést'a suma s'au elocatu pre 21 obligatiuni asecurate 5.689 „ — „

S'au erogatu in stipendie 1.470 „ 81 „

Sum'a . 7.159 „ 81 „

*) Astor' feliu de ratiuni anuali stau totdeun'a deschise columnele nóstre. Numai de publicitate se n' avemu frica, preastimati domni și frati! Altcumu pana-i lumea nu ne-vomu cunoște și nu vomu scí: ce suntemu, ce avemu, ce ne-lipsește și unde ne-dore. Red.

Din primitii 7.323 „ 94 „

scotiendu-se elocatii și erogatii 7.159 „ 81 „

au remasu in case cu ult. Diec. 1864 164 „ 13 „

II. Fondulu veduo-orfanalu e destinatu pentru ajutorarea veduveloru preotese și a orfaniloru loru.

Acest'a are inceputulu seu de la 3 Maiu 1859, diu'a, intru carea partea cestei diecese obvenitória s'a despartitu și s'a strapusu de la dieces'a - matre a Urbei - mare. Acea parte au fostu 7.071 fl. — ½ cr. v. a.

La acestu fondu a conferitu gratiosu Ilustr. sa d. eppu diecesanu 519 „ 97 „

și rdsimii d. capitulari 592 „ 48 „

Eara clerulu dinafara diecesanu a concursu din 2% de la competinti'a sa anuala cu . . . 1.803 „ 66½ „

Din interusurie s'au adunatu 2.414 „ 65 „

si asia s'au primitu 12.401 „ 77 „

Din acést'a suma s'au elocatu pre 55 de obligatiuni asecurate 10.386 „ 25 „

S'au erogatu la veduve scl. 1.454 „ 13 „

in suma 11.840 „ 38 „

Din primitii 12.401 „ 77 „

scotiendu-se elocatii și erogatii 11.840 „ 38 „

au remasu in case cu ult. Diec. 1864 561 „ 39 „

III. Fondulu preotiloru deficienti, destinatu pentru ajutorarea preotiloru scapatati de poteri și midilóce pentru sustienerea vietii.

De la 1. Noem. 1861, diu'a intemeierii lui, pana ult. Diec. 1864, a constatu:

Din partea obvenitória din fondulu de acestu nume a fóstei diecese a Fagarasiului, intemeiatu inca in a. 1838 din oblatele gratuite a clerului respectivu sub decursulu unui dieceniu coadunate, prin esc. c. r. guberniu transilvanu. strapusa in 1.448 fl. 65 cr. v. a.

Acestei sume a adausu Il. sa d. eppu diecesanu 519 „ 2 „

și rdsim. d. capitulari 432 „ 95 „

Eara clerulu dinafara a concursu din 2% de la competinti'a sa anuala cu 281 „ 1 „

Din interusurie au venitu . 252 „ 30 „

si asia s'au primitu . 2.933 „ 93 „

Din acést'a suma s'au elocatu pre 15 obligatiuni asecurate . . 2.664 „ 75 „

S'au erogatu 48 „ 36 „

in suma . 2.713 „ 11 „

Din primitii 2.933 „ 93 „

scotiendu-se elocatii și erogatii 2.713 „ 11 „

au remasu in case cu ult. Diec. 1864 220 „ 82 „

- Eara preste totu s'au infientiatu aceste fonduri:
- 1) din capitaluri strapuse de la diecesele-matre, in 8.519 fl. 65½ cr. v. a.
 - 2) din oblatele Ilustr. sale d. episcopu diecesanu 6.192 „ 72½ „
 - 3) din oblatele rdsim d. capitulari 1.550 „ 43 „
 - 4) din 2% a preotiloru dinafara diecesani 2.084 „ 67½ „
 - 5) din interusurie 4.312 „ 15½ „
-
- in suma . 22.659 „ 64 „

Mai este inca in proprietatea acestei diecese partea competente pentru partile ei transilvane, decâtra esc. c. v. guberniu trans. in a. 1858 in 12.929 fl. 17 $\frac{1}{2}$, cr. in m. c. din fondulu bobianu dismembrata, si pana acumu grigiei aceluiasi escelsu concrediuta, dupa carea pre totu anulu interusuriulu cá la 625 fl. si mai bine se submite veneratului ordinariatu de aici, pentru ajutorarea protopopiloru si a parochiloru respectivi.

Ast'a e scurt'a adumbratiune a statului fonduriloru nóstre diecesane, in carea vorbescu destulu de chiaru numerii intr'ins'a cuprinsi despre nesuint'a cu poteri unite a clerului diecesanu si incordarile lui pentru prosperarea si inflorirea acestei june diecese, sub conducerea cu cuventulu si mai multu inca cu esemplulu a veneratului si iubitului seu archipastoriu. □

Ochire prin lumea politica.

(din 15—31 Augustu.)

Cronica interna. Trecundu cris'a ministeriala, cu dins'a dinpreuna a trecutu si secet'a depre orisonulu politice interne. Ministeriulu celu nou ne-face a crede, cumca elu-si dà tóta ostenél'a pentru deslegarea intrebariloru pendinti, pentru stabilirea si inaintarea binelui comunu. De aceea diurnalistic'a straina, precumu si a nóstra, s'a apucatu cu mani cu petióre de cestiunile mai afundu taiatórie, cumu p. e de uniunea Transilvaniei cu Ungari'a si de legalitatea dietei din Transilvani'a, si lescarmena fara crutiare. Ea-si tiene de detorintia — si e dreptu — a aretá guberniului tóte parerile, cá asia guberniului se-i fia sarcin'a mai usióra intru a alege aceea, ce ar fi bunu si multiamitoriu pentru interesele statului si a popóreloru totodata. — Conchiamarea dietei Ungariei se amenà din cause in Ungari'a bine primite. Domnulu de Majláth se se fia decisu adica a eschide din modulu deslegarei cestiunei de constitutiune tóta fictiunea; dreptu-ce la deslegarea cestiunei acestei'a diét'a Ungariei nu se va intinde, pana candu nu va vedé deslegate trebile transilvane. Asiadara e fórte probabilu, ba mai evidinte, cumca conchiamarea dietei Ardélului se va intemplá inaintea celei ungresci. — Órecumu in legatura cu aceste unele foi deaici ne mai aducu apoi si scirea, cumca escelintiele loru domnii metropoliti de natunalitatea nóstra aru fi chiamati de regimu incóce, spre o consultare tienenda in interesulu cestiunei transilvane. Ne-bucuramu de scirea acést'a si fora rabdare asceptamu se devina realisata. — In ajunulu ataroru lucruri importante comitele Nicolau Bethlen svatuesce Magiariloru, cá la asiedierea trebiloru Transilvaniei se considere si pre Romani si Sasi, maioritarea locuitoriloru din Adélu. — In privinti'a Ungariei in septeman'a curinte cetiramu denumirile mai multoru comiti supremi pentru mai multe comitate. Altor'a eara-si se concrediù denou numai administrarea comitatelor. Aceea, ce ne-casiuna bucuria, este, cá in denumirile aceste vedemu respectate si natiunalitatile diferite. Cu neastemperu asceptamu denumirea comitiloru supremi pentru comitatele locuite de Romani, cá se vedemu, óre strabatut'au rogatiunile Romaniloru pana la locurile dorite? Noi nutrimu aceea dulce sperantia, cumca comitatulu Temisiórei de astadata nu va mai remané fara de unu capu alesu din natiunalitatea maioritatii precumpanitorie a poporului; ba cu atátu suntemu mai tari in acést'a sperantia, cu cátu cunoscemu prea bine tendintiele liberali ale partitei ajunse acumu la putere;

deci nu ne-vine a crede, cumca vomu fi si cu ocasiunea acést'a ignorati, maiorisati seu chiaru nulificati, cá in anii de curendu trecuti. Spiritulu tempului de fačia pretinde de la conlocuitori fratietate sincera si adeverata.

Cronica esterna. Tractatulu de Gastein, incheiatu in septemanile trecute intre Austri'a si Prusi'a, puse piedeci nóue la deslegarea cestiunei principatelor Schleswig si Holstein. In puterea tractatului Austri'a va domni provisoriu prin unu gubernatoriu in Holstein, eara Prusi'a in Schleswig; micutelulu ducatu Lauenburg trece in posesiunea Prusiei, carea pre aliatulu seu lu-va desdaună banesce. Tractatulu acést'a-lu considera multi de o péta in istori'a Austriei, pana ce altii dincontra nu prevedu nesce urmari periculóse ale lui. Se díce altmintrea, cá in Franci'a incheierea tractatului inca ar fi causatu bucuria.

Diurnalele din Florenti'a ne-spunu, cumca pusetiunea ministeriului italianu actualu e fórte critica. Clericali sunt superati pentru cá Vegezzi nu a fostu tramisu in Vaticanu cu concesioni mai mari; impacarea regelui Victoru Emanuilu cu santulu parinte Piu IX. curtea o doresce. De alta parte inse partit'a actiunaria este ministeriului inimica de mórte, cáci acést'a negotiédia cu Rom'a, eara pentru Veneti'a nu face nemicu.

Inpreunarea flotei celoru dóue poteri maritime, anglese si franceze, in portulu francu de Cherbourg e unu evenimentu cámu golu de insemnitate politica, si se referesce mai multu numai la unu triumfu personalu a lui Napoleonu, care-sí aretá puterea marina flotei britane. Unii voru a vedé in acést'a serbatóre a floteloru o demustrare incontr'a puterii maritime transatlantice, seu a republicei nordu-americeane, fačia cu nescari eventualitati potintióse in viitoriu.

Caletori'a lui Napoleonu la Arenenberg in Elveti'a causédia politiciloru frementare de creeri. Ei nu potu crede, cumca Napoleonu voesce numai a-si salutá locurile teneretii si cá peregrinédia la acea locuintia predilecta a maica-sa numai din simpla pietate ffiésca cátra acést'a; ei toti sunt de aceea parere, — si póte cá-e posibilu, — cumca Napoleonu va se convina acolo cu regele Prusiei.

Scirile, cari ne vinu de la fratii de preste Carpati, in urmarea turburariloru din Bucuresci intemperate in 23 a l. tr, nu le-potemu numi nici adeverate nici mintiunóse. Toti scriu despre evenimente revolutiunari (?), inse nici unulu fara patima. Din diurnalele romanesci deacolo si din persóne private scimu inse cu siguritate, cumca tóte cele díse prin foile straine sunt numai inventate, si cei ce bucina cu predilectiune despre revolutiuni si scene sangeróse, si-aréta numai — graindu cu dical'a romanésca — dintii. Caus'a causelor o potemu deduce de la fric'a de colera, — pentru care se oprì din partea magistratului transportulu si inportulu pómeloru in Bucuresci, — cumu si de la monopolulu tutunului. Aceste dóue cause facura sange reu in mai multi negotiatori de astfelu de negotie, si le-dede ansa a sparge nesce ferestri a edificiului magistratualu. — Din estu punctu de vedere trebuescu judecate tóte acele faime, un'a mai cornurata decâtu alt'a, cari noi nu stamu nici pre unu minutu la indoéla de a-le tramite in cét'a scornitureloru, si ai caroru autori voru prin nu sciu ce sentiu adurmecatoriu a scí, cumca in principate fierbe, cumca revolt'a nu numai in Bucuresci, ci si in alte cetati romanesci stà se erumpa, si alte de acestu soi. Noi cu atátu mai linisciti privimu asta-di in privinti'a acést'a la jun'a

Romania, căci alesulu ei, Alesandru Ioanu I., se întórse in 25. Augustu de la caldele de Ems in principate, luandu-si locuinti'a la mosi'a Ruginós'a. Astfeliu fiendu a casa capulu, regintele acestu plinu de tactu, incaisi mai puçinu voru poté aretá reuvoitorii Romaniei la starea ei in întielesulu proverbului romanescu, ce dîce că

Candu pisc'a nu-i a casa:
Siorecii jóca pre mésa.

Varietati.

Scirile, despre tîenerea unui conciliu ecumenicu estu-tempu la Rom'a, se intarescu. In cetatea eterna spunu că se si facu pregatiri mari pentru serbarea restignirei santului apostolu Pietru, template mainainte cu 1800 de ani, si cu acést'a ocaziune ar avé se se tiena conciliulu din intrebare.

Limb'a afaceriloru la cancelari'a de curte a Transilvaniei sub b. Kemény erá cea magiara; mai tardiu sub Nádasdy-Reichenstein devenise cea germana de oficiala, eará pentru celealalte dóue limbe ale tieriei se aplecara translatori, cá asia se se multiamésca principiulu egalei indreptatîri. Acumu e eara cea magiara, si „fiendu că fiacare oficialu trebue se scia tóte trei limbele tieriei“ se delaturara translatorii oficiali.

Redesceptatoriulu Romaniei, Georgiu Lazaru, inca de pre la anulu 1846 i-se proieptase in Bucuresci unu monumentu, care prin colecte erá se se radice in colegiulu santului Sav'a. Din acelu proieptu inse se alese nemicu. Generosulu mecenate romanu, d. comite Rosetti, determinatu a concurge la o asemenea colecta, in fine pierdiendu-si rabdarea, infientiã pre spesele proprie unu monumentu profesoriulu seu. Monumentulu, din marmure rosia adusa din Pest'a si costandu preste totu 550 fl., in 21 Maiu a. c. se asiediã in curtea besericeii gr. or. din Avrigu langa Sabiiu, unde jacu osementele nemoritoriulu barbatu. Pre cruce se gravà totu epitafulu celu vechiu, compusu de insu-si Lazaru si scrisu cu ciriliane:

Vietuitoriule!
Stài puçintelu si citesce,
Dupa-aceea socotesce:
Trist'a a omului sórte,
Nepregetatóri'a mórte.
Ce esti tu, eu am fostu:
Acést'a o'nvétia de rostu.
Ce sunt eu acumu, vei fi,
Candu ceasulu-ti va sosí.

Georgie Lazaru
Teol. Transil.
N. 1779.
M. 1823.

Eara inscriptiunea cea nóua depre piétr'a pusa desupr'a cripteii cu litere suna:

Precumu Christosu pre Lazaru
Din morti a inviatu:
Asia Tu Romani'a
Din somnu ai desceptatu.

Lui *Georgie Lazaru* a redicatu acestu monumentu scolariulu seu Hagiulu si Ierusalimitulu *Carolu comite de Rosetti* la anulu 1864.

Ilustritatea sa de curendu denumitulu episcopu romanu gr. c. alu Ghierlei, audiendu despre societatea de lectura a tenerimei romane studiöse la universitatea deaici, a daruitu 40 fl. pentru scopurile societatiei.

Superiorulu seminariulu nostru gr. c. centralu, preaon. d. Gregoriu Szaszkievicz, fostu consiliariu ministerialu, in dílele trecute se instalà de prepositu alu capitululu gr. c. din Peremisli'a. Se ascépta si denumirea preasantiei sale de episcopu „in pontificalibus“ totu acolo, pentru cá se fia intr' ajutoriu fórté naintatulu in etate episcopu gr. cat. alu Peremislicii.

Dupa „Famili'a“ in 26. August fece d. Iosifu Popu, notariu comitatensu in Bihari'a, censur'a advocatiale in Pest'a. Totu acolo censurà in dílele trecute si d. Ioanu Petranu din Clusiu.

Multu stimatulu domnu jude procesualu alu cerculu Ormenisiiu pre Campia, Iosifu Gegö, jacundu-i la anima binele si fericirea patriei si nutritiea amorei fratiesci intre sororile natiuni colocuitoire, veni in primavér'a trecuta la aceea idea frumósá, cátu in interesulu scóleloru poporali la unele sate din cerculu seu procurandu pamentu si dandu din alu seu propriu sementia, se stradui de-lu lucrà prin comune; ear acumu fruptele le-puse spre dispunerea respectivulei protopopu, cá inspectoru scolariu tractualu, mai adaugundu unu nou daru de 10 fl. v. a. spre a procurá cu ei carti scolastice.

„Telegrafulu rom.“ ne aduce placut'a scire, cumca pre finea lui Oct. va esí de sub tipariu unu opu „Despre referintiele si diferintiele Romaniloru gr. or. din Austri'a cu ierarchi'a serbésca si alte teme de interesu istoricu pentru Romani“. Opulu va cuprinde aprópe la 20 de cóle si va costá 2 fl., din cari 50 de cr. se ceru de la prenumeranti a se tramite anticipative la o redactiune a „Tel. rom.“ seau la d. auctoru Nic. Velea-Tincu, parochu gr. or. in Secasiu langa Oraviti'a; ear restulu numai dupa primirea opului. Totu acelu preastimatu auctoru mai anuntia in „Familia“ si unu „Vorbariu etimologicu“, care va se cuprinde cuventele de Romani usuate, ce si paru a fi de origine slavona, si cuventele de Slavi usuate, ce se paru de elementu romanicu.

Post'a redactiunei. P. t. domniloru: S. B. in Icolodul mare. Deórace in multu pretiut'a-Ti epistola post'a din urma a prenumerantiloru nu ni-s'a spusu, noi pentru toti ceialalti, afara derdsima domni'a Ta, amu adresatu diurnalulu la post'a din Valasutu. — G. M. in Desiu. Multiamita fierbinte pentru cele tramise si promise. Pentru doritorii de a prenumerá la fóii'nóstra mai repetimu, cumca esemplarie avemu complete. — I. V. in Lighetu. Documentulu promisiu nu ne mai sosese. — I. B. in Oradea-olasina. Sentinti'a acelor'a, cari dicu, „cumca noi in tractatulu nostru despre sínóde nu ne-amu intaritu alegatele nóstre cu dísele santei scripture si ale santiloru parinti, cari singuri potu fi autentici in asemeni disertatiuni,“ sémena fórté tare cu famosulu *ubi scriptum est?* alu protestantiloru. Potut' amu fi aduce si din scriptura si parinti mai multe locuri inainte, déca nu ne-amu fi nesuitu a fi scurti. Dara noi credemu cá amu suplinitu si acésta lacuna paruta; si eata cumu. Principiulu catolicu tiene, si noi tienemu dinpreuna cu elu, preecumca singura beseric'a invetiatoria seau magisteriulu apostolescu e interpretele autenticu a depositulu credintiei, a scripturei si traditiunei; ear acésta interpretare fora indoéla se manifesta in modulu celu mai eclatantu in disciplin'a besericeii. Prin urmare aretandu noi, cá ce si care a fostu disciplin'a besericésca in respectulu intrebarei desub disputa, eo ipso amu citatu si scriptur'a si traditiunea asia-dicundu *intrupate* in disciplina, a carei dinurma supraveghiatoriu e laudatulu magisteriu apostolescu. Cu tóte aceste suntemu si acumu totu de parere, ce ni-o dechiararamu in not'a depre pag. 32 a Sionului rom. Asiadara placa-Ve a scrie; ne-voru fi totdeun'a binevenite. — T Sz. in Bai'a-mare. Tóte le-amu primitu cu multiamire.